

[Udenrigsministeren.]

tror ikke, vi misforstår hinanden. Det står ganske klart i denne konvention, hvad formålet er, og formålet kan selvfølgelig aldrig nogen sinde bruges til at lave et generelt og varigt forbud mod at fiske et eller andet eller i det hele taget at udnytte nogen af de levende organismer i Østersøen, når de udnyttes i overensstemmelse med formålet og aftalerne. Jeg siger det kun på denne måde, fordi man altså kunne tænke sig, det sådan mere er for diskussionens skyld. Hvis man f. eks. har et led i fødekæden og siger, at nu har man altså indtil videre et behov for et totalt forbud på et eller andet område for at holde tingene i ave, så kan man altså efter min mening godt putte det ind.

Jeg tror ikke, vi er uenige om det, men jeg vil bare for en sikkerheds skyld komme med disse bemærkninger.

Erik Hansen (RV):

Jeg vil gerne takke ministeren for besvarelsen af det spørgsmål, som jeg havde stillet, og vil i øvrigt gerne sige, at jeg ingen ønsker har om at få dette forslag sendt til udvalgsarbejde. Jeg tror, at skulle der langs ad vejen opstå nogen problemer, så vil der være muligheder for at få disse problemer belyst i landbrugs- og fiskeriudvalget.

Men må jeg ikke alligevel, nu jeg har ordet, lige komme med en enkelt bemærkning mere, ikke til ministeren, men til ordføreren for centrum-demokraterne, hr. Thorkild Pedersen, der sagde, at man i kraft af denne konvention kunne komme i gang med en nedskæring af rovdriften i Østersøen. Jeg vil gerne for en ordens skyld sige, at jeg tror, det nok var en fortaelse, sådan én kan smutte for os alle sammen, for det er ikke min opfattelse, at der på nuværende tidspunkt foregår en rovdrift i Østersøen, og det er ikke min opfattelse, at man umiddelbart, uden en kommissionsbehandling i øvrigt af problemerne i Østersøen, skal gå i gang med at bekæmpe noget, der kan betegnes som rovdrift.

Thorkild Pedersen (CD):

I en kort bemærkning til hr. Erik Hansen kan jeg kun sige, at det jo må stå for min egen regning, hvis jeg siger rovdrift, men der er i de sidste 10 år sket en rovdrift ved

laksefiskeri, f. eks. ved Grønland, som i hvert tilfælde den grønlandske fisker ikke kan være tjent med. Det samme har været tilfældet i Østersøen, hvor man driver storvodsfiskeri, hvor man fanger skidtfisk. Men det kan være hr. Erik Hansen er i stand til at opfinde en fangstmetode, hvorefter man kan skille menneskeføde fra det, man skal bruge til minkfoder, altså skidtfisken. Hvis hr. Erik Hansen er i stand til at komme med et sådant fiskeredskab, så tror jeg, hr. Erik Hansen har gjort en stor menneskelig indsats.

Hermed sluttede forhandlingen.

Forslagets overgang til anden (sidste) behandling

vedtoges uden afstemning.

Første næstformand (Grete Hækkerup):

Ønskes der udvalgsbehandling? (Ophold). Da det ikke er tilfældet, går forslaget til folketingsbeslutning direkte til anden (sidste) behandling.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til folketingsbeslutning om ændring af arbejderbeskyttelseslovgivningen [af Aage Frandsen m. fl.].

(Forslaget til folketingsbeslutning (nr. XX) findes i tillæg A. sp. 1289, fremsættelsen i tidenden sp. 1543).

Forslaget sættes til forhandling.

Arbejdsministeren (Johan Philipsen):

Den lovgivning, som her foreslås ændret, er de tre love fra 1954 om almindelig arbejderbeskyttelse, arbejderbeskyttelse inden for handels- og kontorvirksomhed og arbejderbeskyttelse inden for landbrug, skovbrug og gartneri. Disse love er altså fra 1954, så de er nu 20 år gamle. De har i de mellemliggende år været undergivet en række ændringer, men trænger nu i høj grad til fornyelse.

Ved behandlingen af et af de større ændringsforslag i 1968 udtalte det daværende folketingsudvalg, at behovet for vidtgående ændringer måtte medføre, at lovgivningen blev taget op til revision snarest. Udvalget

[Arbejdsministeren.]

henstillede, at dette skete, og pegede særligt på spørgsmålet, om man burde samle de tre love i én lov og udforme denne således, at detalregler henskydes til administrativ fastsættelse.

De skiftende regeringer har siden udfoldet bestræbelser for at imødekomme denne henstilling, og arbejdsrådet, hvori arbejdsmarkedets parter er repræsenteret, blev bedt om at bistå hermed. I september sidste år sendte rådet udkast til en ny samlet lov til arbejdsministeriet. Udkastet var ikke ledsaget af de nødvendige oplysninger om de administrative og økonomiske konsekvenser, og et foreløbigt skøn i ministeriet tyder på, at der måtte blive tale om ganske betydelige forøgelse af personale og bevillinger. Derfor nedsatte den daværende arbejdsminister i oktober 1973 et udvalg med repræsentanter for budgetdepartementet og administrationsdepartementet til at undersøge disse spørgsmål nærmere.

Jeg kan oplyse, at udvalgets opgaver er så omfattende, at der tidligst kan ventes en vurdering i løbet af foråret. Det skyldes, at det foreliggende udkast i realiteten forudsætter en betydelig administrativ udbygning. Da regeringen endvidere lægger vægt på overholdelse af de gældende regler om, at lovforslag skal ledsages af oplysninger om såvel de økonomiske som de administrative konsekvenser, kan der ikke på nuværende tidspunkt fastsættes nogen endelig termin for fremsættelse af lovforslag, dog således, at jeg føjer til, at det nye såkaldte miljøforslag antagelig vil ligge på folketingets bord, inden samlingen slutter.

I sine overvejelser om lovgivning på dette område vil regeringen være opmærksom på de synspunkter om udviklingen, som medlemmer af socialistisk folkeparti har udmøntet i det foreliggende forslag til folketingsbeslutning. Jeg stiller mig imidlertid tvivlende over for, om det vil være hensigtsmæssigt, at folketinget på indeværende tidspunkt træffer beslutning om bestemte retningslinjer for en reform af arbejderbeskyttelseslovgivningen.

Jeg vil i øvrigt gerne pege på, at nogle af de synspunkter, der her lægges frem, går i en anden retning end den, der har præget de senere års lovændringer og arbejdstilsynets praksis. De går også i en anden retning

end det forslag, arbejdsrådet har udarbejdet. Jeg har hæftet mig ved, at en del af de fremsatte konkrete forslag navnlig indeholder krav om yderligere offentlig kontrol, afgifter, straf, forbud, påbud samt indgreb i organisationernes overenskomstområde.

Som bekendt har tyngdepunktet i de sidste års lovgivning ligget på opbygning af interne sikkerhedssystemer i virksomhederne. Det er sket ud fra erkendelse af, at det først og fremmest er gennem samarbejde mellem parterne på arbejdspladsen, at sikkerhed og sundhed for de ansatte kan varetages fuldt ud. I arbejdstilsynets daglige virksomhed er der i de senere år en lignende tendens. Jeg vil gerne nævne de særlige kampagner, der er gennemført i det sidste års tid imod støv i støberier, plastindustrien, støj i bryggerier osv. Her er det virksomhederne selv, der efter arbejdstilsynets anvisninger og under medvirken og orientering af de ansattes valgte repræsentanter skal gennemføre målinger af de forskellige gener: støv, støj, giftige eller ubehagelige luftarter, og virksomheden skal derefter selv udarbejde og fremlægge planer for bekæmpelse af generne inden for en kort frist. Man er ved at indsamle og bearbejde erfaringer fra de første kampagner. Jeg tror, det vil vise sig at være en meget effektiv fremgangsmåde.

Må jeg så også fremhæve det arbejde, der gøres af nogle brancheudvalg i samarbejde med arbejdstilsynet, f. eks. inden for plastindustrien, malerfagene, kemisk industri. Brancheudvalgene er med til at udforme praktiske retningslinjer og vejledninger for specielle problemer inden for branchen.

Tiden tillader ikke, at jeg går ind på alle enkeltheder i SFs forslag. De fleste punkter har jo også været drøftet her i tinget både i 1972 og i 1973. Det eneste virkelig nye i forhold til de forslag, SF tidligere har fremsat, er nok punkt 2 om indførelse af en miljøafgift. Dette forslag er herhjemme for første gang nævnt i den første rapport fra arbejdsmiljøgruppen af 1972, som den forrige regering nedsatte. Fra denne arbejdsgruppes side er ideen ment som et debatoplæg, der imidlertid langtfra er modent til lovgivning. Jeg mener ikke, at man kan tage stilling til, om tanken er værd at søge realiseret, førend der konkret er forslag om, hvorledes denne idé kan udformes i praksis.

Jeg er imidlertid rede til under det kom-

[Arbejdsministeren.]

mende udvalgsarbejde at tage del i en videre overvejelse af de forhold, der er fremdraget, således at de i ønskeligt og muligt omfang kan præge den revision af lovgivningen om et bedre og mere menneskevenligt arbejdsmiljø, som jeg håber der vil blive bred enighed om at søge gennemført.

Jeg vil i øvrigt gerne til sidst henvise til den debat, som vi senere skal have i anledning af det af socialdemokratiet fremsatte forslag til folketingsbeslutning om gennemførelse af en arbejdsmiljøreform, og den debat, der følger, når et arbejdsmiljøforslag fra regeringen måtte blive fremsat inden sommerferien.

Bertel Pedersen (S):

Det forslag, SF har fremsat til folketingsbeslutning, er jo analogt med et to gange tidligere fremsat forslag, og vi kan i socialdemokratiet følge de fremsatte synspunkter et meget langt stykke vej, sådan som vi også udtalte ved de tidligere behandlinger.

Man har opstillet et 12 punkts program i forslaget, som medtager klare regler om det forebyggende arbejde såsom lægetilsyn, forskning og oplysning. Det skal dog bemærkes, at ved loven af 31. marts 1973 skete der nogle forbedringer bl.a. for sikkerhedsrepræsentanterne, der fik status som tillidsmænd med hensyn til opsigelse og aflønning, samt en forbedring af det statistiske materiale over ulykker og en udvidelse af arbejdstilsynets personale.

Vi har tidligere manglet et resultat af den undersøgelse, der blev sat i gang i en gruppe under arbejdsrådet, som var suppleret med repræsentanter direkte fra arbejdspladserne, men i september 1973 fremsendte gruppen et lovudkast til en arbejdsmiljøreform.

Det var ventet og bebudet af den tidligere arbejdsminister, at der skulle være fremsat et lovforslag inden julen 1973. Valget den 4. december hindrede dette. Det arbejde, der er sat ind her, må være så langt fremskredet, at vi må kunne forvente, at arbejdsministeren har dette lovforslag færdigt meget snart, sådan at vi kan få det forelagt her i folketinget. Socialdemokratiet har fremsat forslag til folketingsbeslutning herom.

I stedet for at behandle enkeltheder i arbejderbeskyttelseslovgivningen, som det foreliggende forslag er udtryk for, vil det være

mere konsekvent at behandle et samlet lovforslag på dette område. Men alfa og omega i dette spørgsmål er, at vi ikke kan vente længere. Vi er som sagt positive over for folketingsbeslutningen, men ser hellere arbejdsministeren komme med det nye forslag, som også vil indeholde alle de problemer, som SF omtaler her.

Arbejdsministeren sagde, at lovene trænger til fornyelse, og at vurderingen fra de embedsmænd, der havde set på det lovudkast, der var kommet fra arbejdsrådets udvalg, ville være klar i foråret. Hr. minister, det er forår! Det koster menneskers død og invalidering for hver dag, vi venter. Hvor længe har vi råd til det her i Danmark?

Holten (FP):

Fremskridtspartiet vil se velvilligt på forslaget i udvalget. Vi kan dog ikke medvirke til punkterne 2, 6, 9 og 10, idet vi enten er modstandere af dem eller mener, at tiden endnu ikke er inde til at lovgive på disse områder.

Brøndsted (V):

Det forslag, vi behandler her, er et meget vidtgående forslag, og man må vel også stille spørgsmålet om, hvor realistisk det er i den form, det er lagt op i. Det er et område, der er meget debatteret i tiden, det er noget forholdsvis nyt, at man virkelig har opmærksomheden rettet mod det, og det er da af det gode.

At der også er en hel masse følelsesbetonet omkring debatten, vil der jo gerne være, når en sådan debat pludselig rejses, men den stigende opmærksomhed er det i høj grad ønskeligt at være årvågen over for.

Det er et område, der bearbejdes fra mange sider, og derfor er det også et område, hvor stofmængden er stor og stadigt voksende, og der er grund til at have opmærksomheden henledt på alle de mere eller mindre professionelle og offentlige betragtninger og beretninger, der kommer frem. Jeg tror, det hele skal med ind i overvejelserne.

I dette forslag er det jo først og fremmest det offentlige, der bliver lagt vægt på som den instans, der skal sikre den beskyttelse på arbejdspladserne, som forslaget stiller mod. Forslaget bygger på offentlig kontrol, offentlige indgreb osv. osv. Vi må her se i øjnene, at det er nok noget, der vil blive meget, me-

[Brændsted.]

get vidtftavnende, hvis det skal være muligt virkelig at have denne offentlige kontrol, for arbejdspladser er en mangeartet ting; der er så uhyre store forskelligheder og forskellige krav med hensyn til kontrol og virkelig reel vurdering af den enkelte arbejdsplads. Derfor vil det nok være rigtigt at se på, hvor meget man i en ensartet offentlig institution virkelig kan vurdere af forholdene fra arbejdsplads til arbejdsplads.

Jeg tror derfor, det er rigtigt, som også antydet af ministeren, at det i højere grad er et spørgsmål om samspillet på de enkelte virksomheder, og det er givet, at alle parter på den enkelte arbejdsplads må være med i dette. Derfor synes jeg, der er grund til i denne forbindelse at fremhæve punkt 8 i rækken af de 12 punkter, men dog i lige så høj grad punkterne 7 og 6, som for mig at se peger på det centrale i den udvikling, vi er inde i. Det må være meget afgørende, at det er de enkelte arbejdspladser og alle parter på arbejdspladserne, som drages med ind i det.

Der siges, at det er et menneskeligt spørgsmål, og det er det, men vi må vide, at hvis vi spænder den økonomiske bue for stærkt, så kan det også gå hen og blive noget, der får menneskelige konsekvenser ad andre veje. Derfor må der være en rolig udvikling, en sikker udvikling, en styret udvikling med økonomisk sigte, og herom får vi altså noget materiale ifølge ministeren.

De krav, der stilles gennem lovgivningen, må være realistiske, og de må være overkommelige. Derfor tror jeg, at en prioritering af udviklingen vil være rigtig. En skærpelse af reglerne må ske gennem en fremadskridende udbygning. Her kan der blive mange vurderinger at foretage. Spørgsmålet er: er det noget, der skal gælde alle, eller skulle vi begynde med de skærpede regler dér, hvor man etablerer nye virksomheder? For i gang skal arbejdet selvfølgelig.

Venstre vil være med i en saglig og realistisk videre behandling af dette væsentlige emne.

Erik Hansen (RV):

Nu er det allerede fra ministerens side sagt, at der kommer initiativer fra ministeren på arbejderbeskyttelsesområdet. Der er allerede taget initiativer af andre, og jeg

vil i den forbindelse gerne minde om, at når der nyligt er åbnet bevillingsmæssig mulighed for at udvide den såkaldte ulykkestatistik, så indebærer det jo også muligheder for at få nye tal og et nyt materiale på bordet.

Må jeg sige om det foreliggende forslag til folketingsbeslutning, at vi har jo set det før. Deri ligger der ikke nogen kritik. Der er føjet lidt til. Noget er taget ud, som ordføreren ganske rigtigt siger, og lidt nyt er kommet til. Det nye er kommet til på baggrund af den arbejdsmiljøgrupperapport, hvoraf der nu foreligger én, men hvor flere kommer til. Jeg vil da gerne sige om det materiale, som foreligger fra miljøgruppen, at det er interessante beskrivelser, der forekommer deri, og jeg tror, det kan tilføre denne debat megen gavn.

Dette problem betragtes naturligvis af alle med stor interesse, bevågenhed og alvor. Naturligvis kan ingen være uberørt af, at vi har et stigende antal handicappede i vort samfund. Det drejer sig for det første om fysisk handicappede, hvis handicap vel i et vist omfang skyldes ulykker på arbejdspladsen. For det andet er der de mange såkaldte psykiske lidelser, som er årsag til, at den enkelte føler sig sat uden for samfundets normale arbejdsfunktioner. Her er vi inde på et område, hvor der bør gøres en særlig indsats for at få disse mennesker ført ud i arbejdslivet igen, når skaden er sket.

Jeg tror ikke, vi løser disse problemer ved et enkelt snuptag. Jeg tror, der skal en lang række drøftelser og erfaringer til, for at man kan løse problemerne. Der er mange af de 12 punkter, som forslagsstillerne har stillet op, om hvilke jeg kan sige, at vi kan langt hen være enige i dem. Men her ved en førstebehandling i folketetinget at gå i detaljer med de 12 punkter gives der jo ingen muligheder for. Disse 12 punkter egner sig vel også mere til et gruppearbejde i forbindelse med en konference om problemet end til en egentlig debat her i folketetinget.

De nye risikomomenter, der optræder i forbindelse med nye kemiske midler, andre arbejdsmetoder, nye produktionsprocesser osv., gør, at vi må passe på ikke at slække på kontrollen. Jeg tror, det bl.a. er her, man har behov for virkelig at sætte ind, for det er her, den høje risiko er til stede. Men udover at man kan forsøge at sætte ting i gang,

[Erik Hansen.]

forske, holde råmaterialer tilbage i arbejdsprocessen, fordi de er ukendte, og fordi de måske indebærer en risiko, så tror jeg ikke, man ved et diktat eller nogle meget stramme bestemmelser kan få tingene til at fungere bedre, end de hidtil har gjort. Jeg tror, at det, det virkelig drejer sig om her, det er på tværs af alle skranker og arbejdsforhold at opnå en forståelse, en virkelig forståelse for problemets alvor. Derfor bør man sætte ind på en lang række felter for at udbrede forståelsen for det vigtige problem.

Må jeg her i en lille parentes nævne, at jeg tror, det var en god idé, man på et tidspunkt var fremme med, hvor man viste små indslag i fjernsynet. Hvem kender ikke den lille fyr, der altid kom galt af sted, selv om han syntes, det var godt nok.

Der er i øvrigt et område, hvor man måske skal være særligt opmærksom, og det er på byggepladserne. For os, der står lidt uden for selve sagen, er det meget mærkeligt at opleve en lang række helt urimelige skadestilfælde, som opstår på byggepladserne; mon ikke der er særlig grund til at sætte ind her?

Det radikale venstre vil gerne i udvalget være med til at drøfte de tanker, som er fremført om arbejderbeskyttelseslovgivningen. Vi vil se med interesse på de initiativer, der kommer fra ministeren på et senere tidspunkt. Der er ting, vi skal have gjort her, ting, som presser sig på. Det radikale venstre er enig i, at her må gøres noget.

Simonsen (KF):

Jeg vil gerne starte med at sige, at jeg er meget tilfreds med det svar, som ministeren har givet forslagsstillerne her i dag.

Man kan undertiden få fornemmelsen af, når vi diskuterer disse miljøproblemer på arbejdspladsen, at vi slet ikke har nogen systemer i dag. Vi har trods alt arbejderbeskyttelseslovgivningen, som hvert eneste år i dette folketing er blevet forbedret på grundlag af det, man er nået til enighed om mellem arbejdsmarkedets parter, og det be-

viser for mig, at vi trods alt har en sikkerhed for, at denne lovgivning kommer til at fungere bedre og bedre.

Som hr. Erik Hansen var inde på, er de problemer, som eksisterer på en række arbejdspladser — problemer, vi er enige om at søge løst — ikke problemer, vi løser i et snuptag bare ved at lave noget, som vi kalder en arbejdsmiljøreform. De løses kun gennem en udbygning af forståelsen for disse problemer, og som jeg tidligere har fremhævet det under disse debatter, tror jeg, at de i virkeligheden primært løses gennem de sikkerhedsudvalg, som vi gennemførte som en ændring til arbejderbeskyttelsesloven for et par år siden. Disse sikkerhedsudvalg er endnu ikke rigtig kommet til at fungere, fordi der også skal en forståelse til. Der er meget at nå dér endnu, men det er for mig at se ude på de enkelte arbejdspladser, gennem arbejdet i sikkerhedsudvalgene, at man skal nå resultater, og ikke gennem nogle meget ambitiøse retningslinjer, som bliver lagt her fra folketingets side.

Jeg skal ikke gå i detaljer omkring det forslag, der foreligger fra socialistisk folkeparti. Som det har været nævnt, har vi jo diskuteret det tidligere, og ved disse lejligheder har vi givet udtryk for vore synspunkter omkring de enkelte punkter; det skal jeg ikke gentage her. Min konklusion er den, at for os er der ikke nogen grund til at gå dybere ind i en stillingtagen til SFs forslag på nuværende tidspunkt, når vi ved, at på et eller andet tidspunkt — formentlig, som ministeren nævnte det, umiddelbart inden sommerferien — får vi et udspil fra regeringen med et forslag til en arbejdsmiljølovgivning. Lad os da tage diskussionen til den tid; en diskussion indtil da mener jeg i og for sig er ret overflødig.

Jeg vil gerne i den forbindelse sige, når hr. Bertel Pedersen presser meget på for at få det nævnte lovforslag frem fra regeringen, at vi hilser med megen tilfredshed, at regeringen bruger de måneder, der skal til for at analysere de økonomiske og administrative

[Simonsen.]

konsekvenser, som et sådant lovforslag måtte medføre, inden vi her i folketinget skal tage stilling til det. Jeg synes egentlig, vi har gennemført reformer nok i denne sal, hvor vi ikke har kendt tilstrækkeligt til de administrative konsekvenser. Derfor hilser vi med tilfredshed, at regeringen følger denne nye praksis, og vi venter de måneder, som dette medfører, indtil der skal tages en endelig stillingtagen og vi skal have en endelig debat om forbedring af miljøet på arbejdspladsen.

Iverson (CD):

Jeg synes, ministeren har givet et svar, som er tilfredsstillende, nemlig at der kommer et udspil til lov om tillæg til disse sikkerhedsbestemmelser. Vi vil fra centrum-demokraterne gerne være med til at se med velvilje på tiltrængte og realistiske muligheder for justeringer, idet der vel ikke er nogen mennesker, der ikke er indstillet på, at der skal være sikkerhedsbestemmelser på arbejdspladserne, så folk ikke kommer unødigt til skade. Jeg vil lægge vægt på, at man tager hensyn til det samarbejde, der foregår på arbejdspladserne mellem arbejdstagerne og virksomhederne, for der er jo mange individuelle forhold at tage i betragtning.

Bracher (KrF):

Jeg vil også gerne sige tak til ministeren for det, han sagde om, at man fra regeringens side kommer med et udspil i denne henseende.

Det forslag, som SF har fremsat — til dels på grundlag af arbejdsmiljøgruppen af 1972 — har partiet jo fremsat et par gange før, og det er nævnt, at den tidligere socialdemokratiske regering har bebudet en gennemgribende ændring af arbejderbeskyttelsesloven på grundlag af den ovennævnte gruppes undersøgelser.

Vi vil gerne slå fast, at kristeligt folkeparti ønsker den bedst mulige arbejderbeskyttelse, og alt, hvad der kan foretages af forebyggende art på arbejdspladserne, vil vi se på med stor velvilje og gå ind for. Der er flere af de punkter, som SF nu foreslår, vi godt kan gå ind på. Der er andre punkter, som vi ikke helt kan gå ind på i den form de har. Vi vil i alt fald gerne se nærmere på det, før vi tager virkelig stilling.

Vi afviser altså ikke forslaget, men ønsker at se nærmere på det i udvalget, og så vil vi i øvrigt se hen til det, der vil komme fra arbejdsministerens side i denne sæson.

Freddy Madsen (DKP):

Det er rigtigt, som det er sagt, at der er en voksende debat i vort land omkring disse problemer. Hr. Brøndsted siger her i debatten, at meget af det er følelsesbetonet, og det synes jeg da godt man kan forstå, for det drejer sig jo om masser af mennesker, der dør i en alt for tidlig alder, om arbejdere, som bliver invalideret, og om tusindvis af mennesker, som lider af kronisk hovedpine, rygsmærter osv. Det må da give debatten om disse problemer et naturligt følelsesbetonet indhold. Derfor hilser vi ethvert forslag, som kan forbedre på disse forhold, velkommen, og det gælder også det forslag, der her er fremsat af SF.

Vi er enige i det meste af det, som forslaget omfatter. Der er nogle punkter, som vi stiller os skeptiske over for; det gælder bl. a. spørgsmålet om den foreslåede miljøafgift. Dels tror vi, det vil være meget vanskeligt at finde et vurderingsgrundlag for, hvordan en sådan afgift skal fastsættes, dels ligger der det lidt ubehagelige i det, at det faktisk antyder, at man kan betale sig fra det, som man undlader at lave, og det synes vi ikke der skal lukkes op for under nogen som helst former.

Vi er heller ikke tilhængere af punkt 10 i forslaget, idet vi mener, at spørgsmålet om lønsystemerne suverænt skal afgøres af arbejdsmarkedets parter; her kan vi ikke tillade, at der skulle komme en anden instans ind — uanset den gode hensigt, der ligger bag det, og uanset at vi også ser med bekymring på en række af de udsvednings-systemer, som er indført på arbejdspladserne. Dem er vi naturligvis modstandere af, men det er ikke et problem, der efter vor mening skal ordnes igennem miljølovgivningen.

Det, vi især lægger vægt på, og som vi synes er det positive, selv om det måske i sagens natur er lidt uklart formuleret, er spørgsmålet om et ændret arbejdstilsyn. Her vil vi gerne gøre os til talsmænd for, at dette arbejdstilsyn udelukkende kommer til at henhøre under fagbevægelsens regie. Da det netop er arbejderne, det går ud over,

[Freddy Madsen.]

må det også være dem og deres organisationer, som alene skal være ansvarlige for at føre tilsyn med, at loven respekteres på de områder, som det her drejer sig om.

Vi er ligeledes enige i, at man bør ændre arbejdsrådet efter de retningslinjer, som er skitseret i det foreliggende forslag.

Jeg vil også gerne fremhæve, at vi tror, det er nødvendigt at smidiggøre arbejdstilsynet, også med henblik på de enkelte brancher. Der har her i debatten i dag allerede været nævnt spørgsmålet om byggepladsernes forhold, og vi er enige i, at her er et specielt område med de korte arbejdsperioder, som byggepladserne har, hvor det er nødvendigt, at man har et særligt og meget effektivt arbejdstilsyn. Vi har jo været vidne til en række eksempler, hvor byggefagene har lavet deres egne sikkerhedspatruljer, men hvor de har haft store besværligheder med at få tingene igennem, og hvor det klart er dokumenteret, at arbejdstilsynet tilsyneladende ikke har vilje til og i hvert fald ikke har mulighed for at følge de fornuftige retningslinjer, der her er afgivet af sikkerhedspatruljerne.

De skærpede straffebestemmelser er vi helt enige i. Forleden blev det her i tinget diskuteret, om man skulle øge straffen for narkotikahandlere. Der var næsten fuldstændig enighed om denne sag i salen med den fornuftige begrundelse, at det drejede sig om tusindvis af mennesker, som blev skadet eller som døde som følge af disse narkohandlers virksomhed. Det, vi står over for her, er i virkeligheden et mangedoblet problem set i forhold til narkotika-problemet. Her drejer det sig om mange, mange flere mennesker, der dør eller bliver nedbrudt og ødelagt i vort samfund, på grund af at man ikke engang opfylder de beskedne sikkerhedsbestemmelser, der er. Derfor må man regne med, at der i dette ting vil være den samme forståelse for, at der skal fastsættes meget skærpede straffe over for undladelser på dette område.

I øvrigt drejer det sig om en lang række andre spørgsmål, som vi må have med ind i det, og jeg vil gerne sige, at jeg synes, det er både uansvarligt og dårligt, at regeringen ikke allerede på nuværende tidspunkt har formået at få forslag til en ny miljølov frem, sådan at vi kunne have diskuteret hele dette

problemkompleks. Der ligger en lang række problemer ud over dem, som er rejst i det foreliggende forslag, som vi mener skal ind i det. Det drejer sig f. eks. om at få gennemført kortere arbejdstid, længere ferie, førtidspensionering og sådan nogle ting inden for de områder, som er særlig farlige, og hvor det kan være vanskeligt at arbejde. Det drejer sig om at få ændret en række grænseværdier, hvor vi ligger meget højt, f. eks. inden for støjområdet, støvområdet osv. Det drejer sig i det hele taget om en lang række af problemer, som vi vil vende tilbage til, når vi kan få den mere omfattende debat om miljølovgivningen. Vi håber, at det foreliggende forslag i det mindste kan bidrage til, at ministeren i denne sag får noget mere fart på.

Mølgaard (DR):

Der er sket en positiv oplussen i engagementet i sikkerheds-, arbejderbeskyttelses- og miljøproblematikken i de senere år. Det er nok ikke helt uden sammenhæng med de ændringer, der skete i arbejderbeskyttelsesloven for ganske få år siden, hvor vi fik etableret sikkerhedsudvalg som de egentlig ansvarlige på området ude på virksomhederne. De blev etableret ud fra et uddelegeringssynspunkt, idet man ikke troede en disse på, at disse sikkerhedsproblemer på arbejdspladsen i særlig vidt omfang kunne klares ved centrale beslutninger, hvad enten de centrale beslutninger så blev truffet i direktoratet for arbejdstilsynet, på Christiansborg eller i Bruxelles. Det er samarbejde lokalt ude på virksomhederne, der er brug for. Det er dér, man er ansvarlig, og det er dér, de folk er, som det går ud over, hvis man ikke passer på.

Den bedring, der er sket på det seneste på dette område, udelukker naturligvis ikke, at vi skal gå videre endnu, og en ny arbejderbeskyttelseslovgivning er da også på vej, som det også er nævnt i bemærkningerne til dette beslutningsforslag. Det miljølovsforslag, som er på vej, har vel ikke helt samme sigte som dette forslag, men dog bemærkes det, at hvis det bare lå på folketingets bord, ville dette forslag til beslutning ikke være blevet fremsat.

Jeg må bemærke om dette miljølovsforslag, som ikke ligger på vores bord, at det i hvert fald har én stor fordel, nemlig at det

[Mølgaard.]

er udarbejdet med fuld indforståelse af arbejdsmarkedets parter. Jeg synes det er noget væsentligt i denne forbindelse, at arbejdsmarkedets parter også har en vis portion selvbestemmelsesret på disse områder. En vis portion selvbestemmelsesret skal de have, og nu presser de på for at få deres miljølovsforslag igennem. En helt ubetinget selvbestemmelsesret skal de ikke have, i hvert fald ikke ret til at råde over samfundets midler ubetinget.

Der har været en uansvarlig tendens fra tidligere folketingsflertals side til blot at bevilge løs uden at ane, hvor store omkostningerne skal være, og fra vor side skal regeringen bestemt ikke høste nogen utak for, at man vil gøre op, hvor meget det nye miljølovsforslag vil koste, inden man vil iværksætte det, uanset at arbejdsmarkedets parter har anbefalet lovforslaget til fremsættelse. Jeg synes bestemt, det skulle gennemføres, hvis arbejdsmarkedets parter ville love at betale omkostningerne. Så tror jeg heller ikke, arbejdsministeren ville tøve en dag med at fremsætte det. Jeg kunne tænke mig at foreslå arbejdsministeren at prøve at gå den vej.

Godt, arbejdsmarkedets parter har dette forslag parat og har lagt det frem for arbejdsministeren, og det kan blive interessant at se dette lovforslag. Det tyder jo også på, at vi snart får det at se efter arbejdsministerens bemærkninger.

Det forslag til folketingsbeslutning, der nu er fremsat fra SF's side, rummer interessante ting på en række områder, f. eks. tanken om at etablere en miljøafgift, ækvivalent med hvad man har oprettet med hensyn til det ydre miljø, hvor forurenere skal betale. Forestiller man sig, at man på det indre miljø område også skulle lade skadevolderen betale? Jeg tror ikke analogien holder, rent logisk set, og jeg tror, det vil være administrativt særdeles vanskeligt at udforme et sådant miljøafgiftssystem, hvis det ikke skal virke aldeles vilkårligt, og jeg vil bestemt vende mig mod afgiftssystemer, hvor afgifterne er vilkårligt fastsatte. Så tåbeligt er skatte-systemet dog ikke engang indrettet.

Jeg har min stille tvivl over for, om f. eks. produktivitetfremmende lønsystemer i sig selv er noget, der skulle begrunde en højere

afgift. Jeg kan godt se, at set fra folketingsmedlemmers side kan det måske nok undertiden virke grufuldt, at nogen skal lønnes ud fra et produktivitetfremmende lønsystem — sådan har vi det dog ikke her i folketetinget, så blev det også lidt sløjt for nogle stykker — men det, der er brug for, er vistnok stadig væk noget ganske andet end ligefrem at lægge skatter på de virksomheder, hvor miljøet ikke er tilstrækkelig godt. Det problem løses vel egentlig, når det kommer til stykket, gennem en dygtig organisatorisk indsats fra de fagorganisationer, som faktisk har det til opgave.

Jeg tror ikke en disse på, at der er brug for mere politi, flere forbud, mere kontrol, og jeg synes egentlig også, det rimer meget dårligt med de afkriminaliseringstendenser, vi i øvrigt oplever inden for dansk kriminalpolitik. Og jeg synes ikke, det gør sagen en disse bedre, at man vil udnævne fagforeningerne til at agere politi. Jeg tror, der skal samarbejdes lokalt; jeg er også sikker på, at dette samarbejde kun kan blive frugtbart, hvis der skaffes informationer frem, og i den henseende er der noget positivt i dette forslag. Der skal også samarbejdes med læger. Man skal gå videre ad denne vej, og jeg tror egentlig, at man, hvis man prøvede at tage kontakt til Lægeforeningen, måske kunne få nedbrudt nogle fagforeningsmæssige barrierer, sådan at man virkelig kunne få bedriftslægeordninger iværksat, uden at det, som dette forslag tilsigter, samtidig skulle koste samfundet enormt, fordi man skulle sikre, at Lægeforeningens medlemmer langt, langt ud i fremtiden ikke skulle støde på nogen som helst beskæftigelsesproblemer.

Nu vel, der er mange detaljer i dette lovforslag, som vi i øvrigt må kigge videre på i arbejdsmarkedsudvalget, og jeg kan love, at retsforbundets repræsentant i arbejdsmarkedsudvalget vil kigge med interesse på forslaget.

Ordføreren for forslagsstillerne (Aage Frandsen) (SF):

Det er rigtigt, som et par af ordførerne allerede har bemærket, og som det også står i fremsættelsestalen, at et forslag af lignende karakter har været fremsat to gange før af socialistisk folkeparti, nemlig i foråret 1972 og igen i januar 1973. Jeg kan sige,

[Aage Frandsen.]

at så længe der ligger en række problemer på dette område, som er uløste, så vil vi komme med vores forslag, og det vil vi gøre indtil vi finder, at problemerne er løst nogenlunde tilfredsstillende.

I dette forslag har vi taget 3 ting med, som ikke har været med tidligere, bl. a. spørgsmålet om miljøafgiften. For os er miljøafgiften langt fra en tilstrækkelig løsning på problemerne. Det er simpelt hen nødvendigt, at vi får en form for — hvad skal vi sige — bund, idet man må sige, at under denne standard vil man ikke tillade virksomhederne at optræde. Altså må man have en række forbudsbestemmelser, som virksomhederne ikke må sætte sig ud over. Derudover kan man have en række grænsetilfælde, og det er kun inden for disse grænsetilfælde, man kan acceptere en form for miljøafgift, for det er fuldstændig rigtigt, at det ville være ganske uacceptabelt, hvis man sagde, at virksomhederne bare kunne betale sig fra det, når man slår mennesker ihjel, som der i virkeligheden er tale om i dag. I øjeblikket betaler man jo en afgift, en bod, som overhovedet ikke står mål med det, man måske sparer i dagligdagen.

Det andet punkt, som vi ikke har haft med før, er måske af mindre rækkevidde, det er spørgsmålet om oprettelse af en række lokale medicinske institutter rundt omkring, som skulle varetage de opgaver, som man ikke i dag kan sige at de centrale institutter i København løser. Det forbavser mig derfor meget, hvad der er fremgået af dagspressen, at regeringen har afslået en ansøgning fra Århus amt om, at staten skulle støtte den slags institutter, som man altså fra Århus amts side vil give et bidrag til, og som man så beder staten om at give et bidrag til også. Jeg forlanger ikke, at arbejdsministeren skal komme ind på det nu, for jeg har allerede i arbejdsmarkedsudvalget bedt om at få en redegørelse for, hvorfor man ikke vil opfylde et af de krav, som hele tiden har lydt fra en række fagforeningers side, at man får lokale institutter, hvor man kan gå ind og få undersøgt tingene, i stedet for at man skal gå den trælse vej omkring lægen og så måske senere omkring København.

Det tredje punkt, som vi har taget med,

er spørgsmålet om et strengere uddannelseskrav, specielt ved betjening af meget komplicerede maskiner. Det har jo vist sig, specielt inden for kranførerområdet, at man har set igennem fingre med uddannelseskrav, hvilket har medført en del arbejdsulykker for de mennesker, som fører kranen, men så sandelig også for de mennesker, som bevæger sig omkring den.

Det er ting, som vi har taget med nu, og det er ting, som vi mener er lige så væsentlige som de andre ting. Sådan vil det være: hver gang vi kommer med vores forslag, tager vi nye ting op. Er der punkter, vi synes er løst nogenlunde tilfredsstillende, f. eks. spørgsmålet om sikkerhedsrepræsentanter, ja, så tager vi selvfølgelig dem væk. Vi tager altså ikke punkter med, fordi vi synes, det er ting, vi absolut skal gentage, ud fra den opfattelse, at man skal gentage en god gerning flere gange, men simpelt hen fordi det er et enormt påtrængende problem.

Man kan vel sige, at det forslag, vi har fremsat, i modsætning til den gældende ordning er udtryk for, hvad vi kan kalde 100 pct. ensidighed. Det indrømmer jeg blankt. Der er tale om en ensidighed til gavn for lønmodtagerne og en ensidighed vendt mod arbejdsgiverne. Det kan ikke nægtes. Men det kan heller ikke nægtes, at når det drejer sig om sikkerhed og sundhed på arbejdspladserne, så kan der kun være tale om en ensidighed, så kan der ikke være tale om en såkaldt objektivitet, en neutralitet, hvor man vejer på den ene side liv og sundhed og på den anden side nogle økonomiske interesser. Det er ting, som ikke kan afbalanceres på denne måde. Derfor kan man godt, som hr. Brøndsted gjorde, kalde disse tanker for følelsesbetonede, men det er de så sandelig netop fordi der er tale om liv og sundhed. Det kan man ikke afveje med materielle goder på den anden side.

Adskillige af de ordførerindlæg, vi har hørt i dag, har givet udtryk for en almindelig velvilje over for at løse problemerne. Det er velvilje som vi har hørt før, det hørte vi allerede i foråret 1972, men denne velvilje hjælper ikke synderlig meget på arbejderbeskyttelsesforholdene, medmindre den senere udmøntes i lovgivning.

Nu kender vi ikke præcis, hvad der kom-

[Aage Frandsen.]

mer fra regeringens side, og det er derfor vi ønsker at fremsætte forslaget, som vi har gjort det tidligere, for at presse andre synspunkter igennem end dem, der måske var tænkt på fra regeringens side — og det gælder selvfølgelig, uanset om der er tale om en socialdemokratisk regering eller en venstre-regering. Kan vi ikke få vore synspunkter igennem med de forslag, regeringen kommer med, så ønsker vi at bruge folketinget til at presse tingene igennem, samtidig med at vi ved, at man rundt omkring fra arbejdspladserne presser synspunkter igennem af lignende karakter.

Jeg vil godt vende mig til et specielt punkt, nemlig spørgsmålet om at afveje på den ene side forbudsbestemmelser mod på den anden side den fremgangsmåde, som anvendes i øjeblikket, at man gør opmærksom på en række problemer, at man henstiller, at man siger en række ting, som det står i den nuværende lovgivning: hvis det er muligt for virksomheden, så skal man gøre sådan og sådan, hvis ikke det medfører større omkostninger, så skal man gøre sådan og sådan. Selv om vi går bort fra at kriminalisere visse forhold, er der dog samtidig visse handlinger, som vi skærper straffen for. Der har allerede været nævnt spørgsmålet om narkotikaforhandlere. Jeg kan nævne en anden ting, spørgsmålet om trafiksikkerhed, hvor vi siger: det er måske lidt betænkeligt at gennemføre nogle forbudsbestemmelser, indføre nogle fartbegrænsninger, men alligevel går vi ind for det, fordi det er nødvendigt, da vi ellers risikerer flere ulykker. Det må også gælde her, at det kan ikke være tilstrækkeligt at bruge de nuværende henstillingsbestemmelser.

Der er en anden ting, som vi også har lovgivet om inden for de senere år, det er spørgsmålet om, hvem der skal bevise, at visse midler, der kommer ud på markedet, er farlige. Vi har lavet en levnedsmiddellovgivning, hvor man netop påbyder, at det er producenten, der skal bevise ufarligheden. Men det, der er tilfældet i arbejderbeskyttelseslovgivningen, er jo i virkeligheden, at det er arbejderne, der efter mange års forløb ved hjælp af ulykker, ved hjælp af dødsfald, skal bevise, at f. eks. en bestemt arbejdsproces er farlig.

Vi har måske det mest grelle eksempel

med anvendelsen af asbest inden for isolering, hvor man på baggrund af en række dødsfald, så vidt jeg husker en 15-20 stykker inden for en 15-årig periode, kunne bevise, at asbestose opstod i denne forbindelse, og at det kunne karakteriseres som en erhvervs sygdom. Så fik man endelig forbuddet. Men det var altså nødvendigt med en række dødsfald. Sådan har vi det ikke inden for levnedsmiddellovgivningen. Man kunne lige så godt inden for arbejderbeskyttelseslovgivningen sige, at det må da være producenten, der skal bevise, at hans vare ikke er farlig. Det er derfor, vi har punkt 6 med i vores forslag.

Man kan også med hensyn til de andre forslag om forbud sige, at vi ønsker simpelt hen forbuddene, for ellers kan vi ikke have nogen som helst sikkerhed for, at reglerne bliver overholdt. Man kunne selvfølgelig håbe på, at arbejdsgiverne var bedre mennesker, at kapitalejerne var bedre mennesker, end de rent faktisk er, men de er nødt til at arbejde ud fra et økonomisk synspunkt, og de er også nødt til at kalkulere med, at det er dyrt at lave sikkerhedsforanstaltninger. Når vi er nødt til at arbejde under de betingelser, så må vi have forbuddene med.

Jeg vil lige til allersidst henvise til et par problemer, som har været fremme i den senere tid, og som netop viser, at behovene er langt alvorligere, end man måske umiddelbart skulle tro. Det drejer sig bl. a. om den undersøgelse, som DASF sammen med de lokale organisationer i Køge har sat i gang, og som vi nu kender resultatet af. Det er igen et eksempel på, at det står langt grellere til, end man måske umiddelbart tror. Derfor er det nødvendigt, at man sætter forbud ind i stedet for, som tilfældet er i dag, at nøjes med en række venlige henstillinger.

Det er selvfølgelig beklageligt, at man som ordfører for forslagsstillerne må konstatere, at det, man kan uddrage af ordførernes indlæg, er en velvilje, men når det drejer sig om konkrete ting, så henviser man til, at nu vil man afvente regeringens udspil. Det var også det, vi fik at vide, da vi fremsatte vore tanker for første gang, nemlig for snart to år siden. Da ville man også afvente. Det vil man altså gøre igen. Vi håber, at nogle af de synspunkter, vi

[Aage Frandsen.]

har gjort gældende her, også vil indgå i det, som regeringen kommer med på et eller andet tidspunkt i foråret. Så har vores for- søg ikke været spildt. Men uanset hvad der sker, må vi altså komme med forslagene gang på gang. Det er formentlig den eneste måde, det kan lade sig gøre, ved at vi presser på. Så håber vi, at man også gør det ude omkring.

Arbejdsministeren (*Johan Philipsen*):

Jeg har et par enkelte ting, jeg gerne vil have sagt. Først og fremmest i anledning af hr. Simonsens udtalelser, der fik mig til at huske på, at jeg i første omgang glemte at sige noget meget væsentligt. Da jeg rede- gjorde for, at arbejdsmiljøforslaget formo- dentlig bliver fremsat inden sommerferien, burde jeg nemlig have føjet til, at der kom- mer et forslag til ændring af arbejderbeskyt- telsesloven på bygge- og anlægsområdet, forhåbentlig inden for 14 dage, et forslag, som også koster penge — jeg har for tiden en ansøgning undervejs til finansudvalget om bevilling af 30 sikkerhedskonsulenter. Når det forslag fremkommer, er det be- begrundet i, at det er vort ømmeste område, og også begrundet i, at den nye arbejds- miljølov er så omfattende, at man må for- mode, det tager nogen tid, inden den er endeligt vedtaget.

Må jeg i anledning af hr. Aage Frandsens sidste udtalelser sige, at jeg kan ikke være enig i, at der blot er tale om velvilje. Dette område er jo, sådan som hr. Simonsen har skildret det, meget levende, det møder en levende interesse her i folketinget og uden- for, hvilket har ført til årlige ændringer i arbejderbeskyttelsesloven, ændringer, som, så vidt jeg husker, næsten alle er vedtaget i fuld enighed.

Jeg har ikke på forhånd modvilje mod forbudsbestemmelser eller mod en art posi- tivliste — for at bruge et udtryk fra lev- nedsmiddeloven — hvis vi ellers kan blive enige om at begrænse det til nogle af de områder, hvor vi har at gøre med luftarter og stoffer, hvis konsekvenser vi ikke kender.

Med henvisning til hr. Simonsens udtal- lelse må jeg medgive, at det er desværre rigtigt, når det bliver sagt, at de sikkerheds- udvalg, vi fik for to år siden, har vi til dato

ikke fået den gavn af, som vi burde have haft.

Til hr. Bertel Pedersen skal jeg kun sige, at det er korrekt, når det bliver sagt, det er forår. Det er solskin og blæst i dag, og jeg garanterer for, at en bondemand kan for- nemme, at det er sätid. Men der er vist ingen, det generer mere end den for tiden værende arbejdsminister, at jeg er nødt til at afvente undersøgelsen af, hvad miljø- lovforslaget koster med hensyn til beman- ding og administration osv.

Byggepladserne har jeg nævnt, men jeg bør måske i anledning af hr. Erik Hansens udtalelse sige, at det jo er karakteristisk for den tekniske tidsalder, vi lever i, at vi får nye risikomomenter på halsen, inden vi egentlig aner, de kunne opstå på dette om- råde. Det er også en af de ting, der får mig til at sige til sidst, at uløste problemer på dette område vil vi fortsat have. Det, der må være opgaven, er i en fremadskridende bestræbelse både lovgivningsmæssigt og først og fremmest ude på pladserne at gøre på dette område, hvad der er os muligt for at holde ulykkesantallet nede på et nogen- lunde antageligt niveau.

Ordføreren for forslagsstillerne (*Aage Frand- sen*) (SF):

Det er rigtigt, som arbejdsministeren siger, at de fleste ændringer i arbejderbe- skyttelseslovgivningen stort set er gennem- ført i enighed. Dermed være ikke sagt, at det er et mål i sig selv — tværtimod, synes jeg. Grunden til, at de fleste bestemmelser er gennemført også med socialistisk folke- partis stemme, er jo, at der er tale om for- bedringer, selv om der er tale om meget små forbedringer. Det er netop karakteri- stisk, når det drejer sig om arbejderbeskyt- telsen, at det er en fantastisk langsommelig proces, inden det lykkes at få ændringer vedtaget herinde i folketinget. Man skal have et bevismateriale — og et bevismate- riale, der netop går ud over arbejderne ude på arbejdspladserne — man skal have begge parter på arbejdsmarkedet til at acceptere, uanset hvilke risici det medfører. Vi må tænke på, at den sidste større reform skete i 1954, netop på baggrund af et kommissions- arbejde, som vi kan føre tilbage til 1930erne. Det er altså vilkårene. Allerede kort efter

[Aage Frandsen.]

1954 blev man klar over, at der var en række uløste problemer, og i dag er vi i 1974. Det tyder altså på, at vi på ca. 20 års dagen for den sidste større reform får gennemført en eller anden reform, som vi i dag ikke præcist kender indholdet af. Det vil sige, at der denne gang er gået 20 år. Det er selvfølgelig en fremgang i forhold til sidst, hvor der gik 30 år.

Freddy Madsen (DKP):

Det, der kalder mig frem, er, at vi nu nogle gange i løbet af i dag har hørt, at man må jo også tage hensyn til, hvad det koster. Det er jo det salige omkvæd i dette ting, uanset hvad vi taler om. Nu er det jo et spørgsmål her om menneskelige lidelser, død og ulykke osv., og det kan ikke gøres op i penge, men lad os da prøve for en gangs skyld at se på denne kortsynede og kort-sigtede betragtning om, at man må tage hensyn til, hvad det koster. Hvad koster det i indlæggelser på hospitaler? Hvad koster det i invalidepensioner? Hvad koster det i sygepenge? Hvad koster alt det, som samfundet må betale for de ulykker, der sker, og for de forhold, der er til skade for arbejderne på arbejdspladserne? Alt det kunne man jo prøve at gøre op. Så er jeg sikker på, at det kun vil dreje sig om småpenge, det, vi her taler om.

Men her møder vi igen den indstilling, at når det drejer sig om almindelige mennesker, så skal det både være kortsynet, så skal det være uøkonomisk, så skal det være planløst, og så må det fremfor alt ikke koste penge på det korte sigt, selv om der kunne spares betydelig større summer på det lange sigt.

Hermed sluttede forhandlingen.

Forslagets overgang til anden (sidste) behandling
vedtoges uden afstemning.

Første næstformand (Grete Hækkkerup):

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til arbejdsmarkedsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om erhvervsmæssig uddannelse af specialarbejdere m. fl. og omskoling.

(Lovforslaget (nr. 60) findes i tillæg A. sp. 921, fremsættelsen i tidenden sp. 875).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Søren B. Jørgensen (S):

Jeg skal knytte nogle bemærkninger til de tre paragraffer, der ifølge loven skal tages op til revision i denne folketingssamling.

Der er for det første spørgsmålet om, hvem der kan anbefale en specialarbejders deltagelse på et kursus. Her er jeg enig med ministeren i, at den ordning, der hidtil har været praktiseret, hvorefter de organiserede arbejdere skal anbefales af deres arbejdsledelseskasse, altså af deres fagforening, og de uorganiserede arbejdere af arbejdsformidlingskontoret, har fungeret tilfredsstillende, så den kan vi roligt lade fortsætte. De fagforeningskontorer, jeg har forbindelse med, har også fundet denne ordning rimelig.

Lovens § 16 handler om erhvervsforberedende uddannelse for unge arbejdsledige mellem 18 og 25 år. Det er den paragraf, der afløste den gamle ungdomslov. Jeg synes, det er tilfredsstillende at kunne konstatere, at $\frac{2}{3}$ af de unge mennesker, som har haft beskæftigelsesvanskeligheder af personlig eller social karakter, nu tilsyneladende er kommet på den rette hylde gennem det tilbud, man i kraft af denne lov har givet. I udvalget vil jeg godt drøfte, om alle unge mennesker, der er i den situation, bliver gjort opmærksom på det tilbud, man her har til dem. Jeg vil også godt spørge, om det forholder sig sådan, at det kun er på de 4 skoler, der står nævnt, at disse tilbud eksisterer. Jeg mener, der er flere af vore skoler, hvor uddannelsen praktiseres, men det er ting, jeg gerne vil have diskuteret i udvalget. Ellers har jeg ikke bemærkninger til den paragraf.

Endelig har vi spørgsmålet om støtte til omskoling, og hele det spørgsmål har jo været genstand for megen diskussion, også sidst vi behandlede loven. Det drejer sig især om de personer, der af forskellige årsager har brug for en længerevarende ud-